

ОЦІНКА ЯКОСТІ ТА ОБСЯГІВ ВИТРАТ КОШТІВ СІМЕЙНОГО БЮДЖЕТУ НА ШКІЛЬНУ ОСВІТУ (за результатами соціологічного дослідження)

Серета К. Ю., студ. гр. ЖТ-01

Сьогодні в Україні оцінювання якості освіти належить винятково державним структурам. Зважаючи на те, що будь-яка оцінка якості є відносною, жодній структурі не може належати монопольне право на її оцінювання. Освіта повинна доводити свою якість не лише перед державними органами, а й перед суспільством, споживачами освітніх послуг, а також світовою спільнотою. Громадська оцінка якості середньої й вищої освіти сьогодні використовується в багатьох країнах. Разом із цим, в оцінюванні якості результату освіти, освітньої діяльності педагогічних працівників та самої освіти адміністрації шкіл, керівники органів управління освіти орієнтуються здебільшого на традиційні показники статистичної звітності, оскільки відсутні єдині вимоги та методики оцінювання не тільки змісту, а і якості освіти.

На думку дослідників, переваги соціологічного підходу до якості освіти полягають у комплексному аналізі соціальних факторів, котрі зумовлюють якість освіти, значення якості освіти з урахуванням соціалізованості випускників загальноосвітніх навчальних закладів, сформованості соціальної компетентності учнів у єдності системи універсальних знань, умінь і навичок та досвіду самостійної діяльності.

Метою дослідження є проведення соціологічного дослідження з питання вивчення оцінки якості та обсягів витрат коштів сімейного бюджету на шкільну освіту. Предметом дослідження – обсяги і оцінки витрат коштів сімейного бюджету на шкільну освіту і співвідношення їх з якістю цієї освіти.

Аналіз літературних джерел засвідчив, що стратегія якості нині є основою освітньої політики багатьох країн світу. Україна не є винятком у цьому процесі. У Національній доктрині розвитку освіти [1 с. 158] зазначено, що освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних пріоритетів.

У контексті обговорюваної проблеми у Сумській області було проведено соціологічне дослідження.

Гіпотеза стосовно того, що більшість респондентів незадоволені якістю освітніх послуг, підтвердилась лише частково. Відповідаючи на питання анкети «Чи вважаєте Ви, що Вашому найстаршому

школяреві надаються у школі достатні знання з профільних предметів для успішного проходження Зовнішнього Незалежного Оцінювання (ЗНО)?» 30,5% респондентів зазначили, що школа надає достатні знання, 20,3% - що цих знань недостатньо, і 49,2% - не змогли визначитись, зазначивши варіант «важко відповісти».

Лише частково підтвердилась гіпотеза стосовно песимістичних в цілому оцінок респондентами освітніх і виховних можливостей загальноосвітньої школи. Відповідаючи на питання анкети «Чи згодні Ви, що школа позитивно впливає на дитину і готує її до самостійного трудового життя?», позитивну відповідь дали в цілому 44,6% респондентів. Зазначимо, що чітко позитивно оцінили таку здатність школи лише 15,7% опитаних, і ще 28,9% відповіли, що скоріше так.

Не визнали респонденти, що школа достатньо готує дитину до самостійного життя в цілому 27,3% респондентів. Зазначимо, що лише 8,2% респондентів дали чітку негативну відповідь, а 19,1% зазначили більш помірковану позицію «скоріше ні».

При цьому суттєва частина респондентів (батьків) зазначили варіант «Важко відповісти» (28,1%). Такий високий показник не можна розцінювати лише у площині певних «недопрацювань» з боку школи, адже він може свідчити як про невизначеність з оцінками саме діяльності школи, так і про певну невизначеність батьків стосовно того, які саме якості та навички можуть знадобитись дитині у дорослому житті.

Гіпотеза стосовно того, що переважна більшість респондентів постійно здійснюють оплату додаткових послуг і занять, а також здають кошти в якості добровільних батьківських внесків на потреби школи, підтвердилась повністю. Від 85 до 97% респондентів зазначили, що протягом навчання дитини у школі їм доводиться робити додаткові витрати. Дослідження дозволяє також простежити структуру таких витрат і зробити висновок стосовно того, що лише незначна їх частина пов'язана безпосередньо з освітніми послугами, тобто додатковими заняттями, репетиторством, заняттями у гуртках та секціях, лише біля 37% додаткових платежів припадає на «навчальний сектор». Проте цей показник не може розглядатись як абсолютний і протиставляти іншим. Адже оплата додаткових занять не виключає необхідності платити за ремонт школи чи здавати гроші на інші потреби.

Так, 93,6% опитаних батьків зазначили, що додатково платять за підручними та спеціальні «предметні» зошити, 92,8% - за

спеціальний одяг та форму (спортивний, спеціальне взуття, халати для трудового навчання, занять з хімії тощо). Найбільші ж статті витрат, що супроводжують навчання дітей у школі, припадають на забезпечення ремонту та обслуговування школи. Адже 96,6% респондентів регулярно виділяють кошти сімейного бюджету на потреби школи і класу (прибирання, чергування, охорона). І ще більше - 97,3% зазначили, що здають гроші на ремонт і обладнання класу та школи.

Переважає більшість опитаних батьків (85,4%) також зазначили, що постійно виділяють кошти на подарунки вчителям, директору, ювілеї та шкільні заходи. 88,6% респондентів регулярно здають гроші на харчування дітей у школі.

Результати відповідей респондентів на питання «З яких навчальних предметів Ви наймаєте репетиторів для поглибленого їх вивчення?» дозволяє простежити певні тенденції, проте не дозволяє зробити остаточні висновки, оскільки вибір дисципліни визначається не лише низьким рівнем її викладання у конкретній школі, але й можливостями (здібностями) школяра та потребами (вступ до конкретного ВНЗ тощо). В той же час можна говорити і про додаткове підтвердження отриманої раніше позитивної оцінки рівня шкільної підготовки – 34,2% опитаних зазначили, що у них взагалі немає потреби у репетиторах.

Більш детальний аналіз результатів дозволяє визначити не лише структуру, але й і обсяги витрат сімейного бюджету на потреби школи (класу). Так, відповідаючи на питання анкети: Скільки грошей в середньому щомісяця Ви здаєте на потреби школи? (з розрахунку на одного учня), переважна більшість батьків зазначала хоч і не надто значні, проте постійні, щомісячні витрати. І лише 1,4% зафіксували варіант «Не здаємо грошей».

На жаль, методика дослідження не дозволяє визначити, чи йде в даному випадку мова про приватні чи спеціалізовані школи, чи про особливі ситуації, до яких традиційно можна віднести ремонт конкретного класу перед випуском чи якусь критичну ситуацію у школі. В той же час з врахуванням кількості дітей, які вчаться сьогодні у школах, навіть найменші з зазначених сум (до 50 грн.) складають сукупно досить значну суму, яка не лише потребує контролю на стадії збору та використання, але й дійсно ставить під сумнів питання безкоштовності шкільної освіти.

Отже, з цієї точки зору проведене дослідження досягло своєї мети, оскільки гіпотеза стосовно значних обсягів додаткових витрат сімейного бюджету на шкільну освіту та обумовленого обов'язковістю цих витрат наростання невдоволення батьків повністю підтвердилась.

Список літератури:

1. Указ Президента України “Про Національну доктрину розвитку освіти” від 17 квітня 2002 р. № 347 // Законодавчі акти України з питань освіти. – К. : Парламентське вид-во, 2004.

Наук. кер. – Костенко А. М., *канд. політол. наук, викл. кафедри політології, соціології та філософії*

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Відп. за вип. В.В. Опанасюк. — Суми : СумДУ, 2013. — Ч.3. — С. 112-115.